

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 12. ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА ВИХОВАТЕЛЯ
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ**

**Освітньої програми:
Рівня вищої освіти:
на здобуття освітнього
ступеню
за спеціальністю:
галузі знань:**

Дошкільна освіта
першого (бакалаврського)
бакалавра
012 Дошкільна освіта
01 Освіта /Педагогіка

Робоча програма: «Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти та протидія булінгу» для студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта

27 серпня, 2021 року

Розробник: Мельничук Лілія Борисівна, кандидат пед. наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 року

Завідувачка кафедри доц. Мельничук Л.Б.

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету
Протокол № 1 від 27 серпня 2021 р.

Голова навчально-методичної комісії доц. Сойко І.М.

Гарант освітньо-професійної програми 012 Дошкільна освіта доц. Пагута Т.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3/3 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90/90 Кількість змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: перший бакалаврський Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Нормативна	
		Рік підготовки:	
		4-й	4 - й
		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекції	
		14 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	12 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
60 год.	66 год.		
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Формування у майбутніх вихователів моральних цінностей педагогічної професії через засвоєння її нормативних засад, розвиток і саморозвиток професійної етичної культури на рефлексивній основі.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання:** розкриття соціальної та виховної значущості дотримання вихователем норм педагогічної етики у професійній діяльності; ознайомлення майбутнього вихователя з принципами, нормами і правилами професійно-педагогічної поведінки та чітке їх засвоєння; формування моральних цінностей професії вихователя та відповідних якостей майбутнього педагога; розвиток у майбутніх вихователя етичної культури на рефлексивній основі, спонукання їх до самоаналізу своїх вчинків; визначення типових помилок педагогічної поведінки, пов'язаних із порушенням норм педагогічної моралі; розкриття особливостей етичної поведінки вихователя при розв'язанні складних педагогічних ситуацій; планування діяльності вихователя щодо попередження та протидії булінгу в ЗДО; розробка алгоритму індивідуальної педагогічної траєкторії та взаємодії.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти та протидія булінгу» студенти, майбутні вихователі закладу дошкільної освіти, **набувають таких програмних компетентностей: ЗК (загальні компетентності), КС (фахові компетентності).**

Загальні компетентності :

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-9. Здійснення безпечної діяльності.

Фахові (спеціальні) компетентності:

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

Результати навчання за дисципліною

Опанування дисципліною «Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти» забезпечить наступні результати :

ПР 03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами

ПР 11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПР 19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Особливості педагогічної етики вихователя: її специфіка, сутність та функції

Тема 1. Сутність і зміст педагогічної етики. Етичні засади педагогічної професії

Суть і завдання педагогічної етики. Суб'єктивно-об'єктивні відносини, які характеризують педагогічний процес. Категорії педагогічної етики. Етична компетентність педагога. Етика як умова гуманізації педагогічного процесу. Етичні засади педагогічної професії. Етика як регулятор взаємин між вихователем та дошкільником. Етика як базова складова педагогічних систем.

Література: Основна: 1, 2, 4, 8, 10, 13. Додаткова: 8, 11, 17, 24, 25.

Тема 2. Педагогічна мораль і її прояви в закладі дошкільної освіти

Сутність та функції педагогічної моралі. Моральні норми педагога. Моральна культура вихователя. Моральна свідомість педагога. Моральні погляди і цінності вихователя. Моральні переконання і почуття вихователя. Кодекс честі вихователя.

Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13. Додаткова: 8, 10, 11, 17, 24, 25.

Тема 3. Педагогічний такт як основа професійної діяльності вихователя ЗДО

Підходи щодо тлумачення педагогічного такту. Поняття педагогічного такту у професійній діяльності вихователя. Принципи педагогічного такту. Ознаки педагогічної нетактовності. Педагогічний такт у взаємодії вихователя з батьками дітей

Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13. Додаткова: 6, 9, 10, 11, 17, 18, 24, 25.

Тема 4. Педагогічна культура вихователя

Основи педагогічної культури. Дві форми прояву педагогічної культури: статична й динамічна. Складові педагогічної культури. Культура спілкування і етика педагога.

Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13. Додаткова: 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 21, 24.

Тема 5. Конфлікт і взаємодія в педагогічній діяльності ЗДО

Поняття конфлікту. Види педагогічних ситуацій і конфліктів та їх особливості. Причини конфліктів та стиль взаємодії педагога. Психологічний аналіз конфліктів. Етичний захист педагога.

Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14. Додаткова: 1, 2, 4, 7, 10, 11, 12, 17, 18, 21, 22.

Тема 6. Протидія булінгу в дитячому середовищі

Поняття булінгу. Види і форми булінгу у закладі освіти. Суб'єкти реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в закладах освіти. Особливості прояву булінгу у закладі дошкільної освіти. Діяльність закладу дошкільної освіти щодо запобігання булінгу
Література: Основна: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15. Додаткова: 1,2, 3, 4, 5, 7, 15, 16, 18, 19, 20, 22.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Предмет та завдання педагогічної етики її специфіка, сутність та функції													
Тема 1. Сутність і зміст педагогічної етики. Етичні засади педагогічної професії	15	4	2			9	10	2	2				6
Тема 2. Педагогічна мораль і її прояви в закладі дошкільної освіти	17	2	4			11	16	2	2				12
Тема 3. Педагогічний такт як основа професійної діяльності вихователя ЗДО	14	2	2			10	16	2	2				12
Тема 4. Педагогічна культура вихователя	14	2	2			10	16	2	2				12
Тема 5. Конфлікт і взаємодія в педагогічній діяльності ЗДО	14	2	2			10	16	2	2				12
Тема 6. Протидія булінгу в дитячому середовищі	16	2	4			10	16	2	2				12
Усього годин	90	14	16			60	90	12	12				66

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і зміст педагогічної етики	2/2
2	Педагогічна мораль і її прояви в закладі дошкільної освіти	4/2
3	Педагогічний такт як основа професійної діяльності вихователя ЗДО	2/2
4.	Педагогічна культура вихователя	2/2
5.	Конфлікт і взаємодія в педагогічній діяльності ЗДО	2/2
6.	Протидія булінгу в дитячому середовищі	4/2

	Разом:	16/12
--	---------------	--------------

6. Самостійна робота

№	Тема (кількість годин)	Завдання	Кількість годин (денна/заочна)
1	Сутність і зміст педагогічної етики. Етичні засади педагогічної професії	Підготувати повідомлення на одну з обраних тем	9/6
		Підготувати презентацію на тему: «Педагогічні якості вихователя дошкільної освіти»	
		На основі аналізу психолого-педагогічної літератури заповнити таблицю	
2	Педагогічна мораль і її прояви в освітньому процесі закладу дошкільної освіти	Розробити структурно-логічну схему «Функції педагогічної моралі»	11/12
		Розробити етичний кодекс сучасного вихователя закладу дошкільної освіти (у вигляді доповіді або мультимедійної презентації).	
3	Педагогічний такт як основа професійної діяльності вихователя ЗДО	Розробити структурно-логічну схему «Принципи педагогічного такту»	10/12
		Доповнити таблицю «Ознаки педагогічного такту, що відрізняють педагогічний такт від нетактовності»	
4	Педагогічна культура вихователя	Підготувати мультимедійну презентацію «Вимоги до зовнішнього вигляду вихователя»	10/12
		Доповнити таблицю «Типологія професійних позицій вчителів, запропонована М. Тален»	
5	Конфлікт і взаємодія в педагогічній діяльності закладу дошкільної освіти	Дати оцінку педагогічним ситуаціям і запропонувати шляхи розв'язання конфліктів	10/12
6	Протидія булінгу в дитячому середовищі	Розробити алгоритм подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування) у закладі дошкільної освіти	10/12
		Розробити план заходів щодо запобігання та протидії булінгу у закладі дошкільної освіти на навчальний рік	
Всього:			60/66 годин

Завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1:				
Тема 1. Сутність і зміст	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка	Експрес опитування, виконання тестових	Основна: 1, 2, 4, 8,	9

педагогічної етики. Етичні засади педагогічної професії	до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	завдань, складання термінологічного словника, підготовка повідомлення з висловів відомих учених, педагогів про вимоги до професії вихователя. Підготовка презентації на тему: «Педагогічні якості вихователя дошкільної освіти»	10, 13. Додаткова: 8, 11, 17, 24, 25.	
Тема 2. Педагогічна мораль і її прояви в закладі дошкільної освіти	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, розробка структурно-логічної схеми «Функції педагогічної моралі». Презентація етичного кодексу сучасного вихователя закладу дошкільної освіти	Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13. Додаткова: 8, 10, 11, 17, 24, 25.	6
Тема 3. Педагогічний такт як основа професійної діяльності вихователя ЗДО	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, розробка структурно-логічної схеми «Принципи педагогічного такту». Презентація есе «Ознаки тактовного вихователя»	Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13. Додаткова: 6, 9, 10, 11, 17, 18, 24, 25.	5
Тема 4. Педагогічна культура вихователя	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, підготовка презентації на тему «Вимоги до зовнішнього вигляду вихователя ЗДО» та анотації на одну з прочитаних книг педагогічної тематики	Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13. Додаткова: 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 21, 24.	6
Тема 5. Конфлікт і взаємодія в педагогічній діяльності ЗДО	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд	Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного	Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14.	8

	теоретичного матеріалу	словника, аналіз педагогічних ситуації (кейс-стаді).	Додаткова: 1, 2, 4, 7, 10, 11, 12, 17, 18, 21, 22.	
Тема 6. Протидія булінгу в дитячому середовищі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, аналіз нормативних документів, розробка алгоритму подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування) у закладі дошкільної освіти; складання плану заходів щодо запобігання та протидії булінгу у закладі дошкільної освіти на поточний навчальний рік	Основна: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15. Додаткова: 1,2, 3, 4, 5, 7, 15, 16, 18, 19, 20, 22.	6

7. Індивідуальна робота

Для закріплення теоретичних знань і практичних навичок з дисципліни студентам пропонується виконати індивідуальні завданням.

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти та протидія булінгу» має на меті закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу з дисципліни.

Виконання індивідуального завдання є важливим етапом у підготовці та складанні заліку з дисципліни «Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти та протидія булінгу».

Виконання завдань індивідуальної роботи дає можливість установити:

- здатність студента до самостійної науково-дослідної і практичної діяльності;
- уміння студента використовувати теоретичні знання і застосовувати їх для вирішення конкретних завдань;
- здатність студента збирати, систематизувати, узагальнювати й аналізувати теоретичні й емпіричні дані;
- уміння студента коротко, логічно й у доступній формі викласти основні положення індивідуальної роботи, висновки і рекомендації.

Загальні вимоги до студентів при підготовці до індивідуальної роботи передбачають:

- Оволодіння теоретичними знаннями щодо планування, організації наукового дослідження та практичними навичками його реалізації.
- Формування широкого наукового і загальнокультурного кругозору.
- Уміння аналізувати наукову літературу.
- Здатність здійснити свій внесок у розробку даної теми.
- Уміння коротко, логічно викласти свої думки, хід і результати аналізу наукових джерел.

Виконання та оформлення індивідуальної роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Захист індивідуальної роботи відбувається у формі проекту-презентації.

Теми індивідуальних робіт

1. Причини протиріч між вихователем та батьками дошкільників.
2. Вимоги до поведінки вихователя при конфліктній ситуації.
3. Професійний педагогічний обов'язок.
4. Педагогічна справедливість.
5. Педагогічна честь.
6. Педагогічний авторитет.
4. Мовленнєві етикетні формули для вихователя.
5. Причини низької педагогічної культури вихователя.
6. Кодекс честі вихователя.
7. Складові педагогічної культури.
8. Культура спілкування і етика педагога.
9. Імідж вихователя закладу дошкільної освіти.
10. Поняття конфлікту. Стилї поведінки в конфліктних ситуаціях.
11. Причини виникнення конфліктів у закладі дошкільної освіти.
12. Види педагогічних ситуацій і конфліктів та їх особливості.
13. Технології роботи з батьками, спрямовані на конструктивну взаємодію з вихователями ЗДО.
14. Поняття булінгу.
15. Види і форми булінгу у закладі освіти.
16. Суб'єкти реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в закладах освіти.
17. Особливості прояву булінгу у закладі дошкільної освіти.
18. Діяльність закладу дошкільної освіти щодо запобігання булінгу.

8.Методи навчання і прийоми навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності
- за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота);

- за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;
- за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;
- за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

9.Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

10. Питання до заліку з курсу «Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти»

1. Суть і завдання педагогічної етики.
2. Суб'єктивно-об'єктивні відносини, які характеризують педагогічний процес.

3. Моральні відносини: «Вихователь – діти дошкільного віку»
4. Моральні відносини: «Вихователь – батьки дошкільників».
5. Моральні відносини: «Вихователь – педагогічний колектив».
6. Категорії педагогічної етики.
7. Етична компетентність педагога.
2. Етика як умова гуманізації педагогічного процесу.
3. Етичні засади педагогічної професії.
4. Етика як регулятор взаємин між вихователем і дитиною дошкільного віку.
5. Етика як базова складова педагогічних систем.
6. Сутність та функції педагогічної моралі.
7. Моральні норми педагога.
8. Культура педагогічної взаємодії дошкільного педагога.
9. Етика взаємин вихователя з колегами по роботі, вихованцями та їхніми батьками.
10. Кодекс честі вихователя.
11. Підходи щодо тлумачення педагогічного такту
12. Поняття педагогічного такту у професійній діяльності вихователя
13. Принципи педагогічного такту.
14. Ознаки педагогічної нетактовності
15. Педагогічний такт у взаємодії вихователя з батьками дітей
16. Основи педагогічної культури.
17. Дві форми прояву педагогічної культури: статична й динамічна.
18. Складові педагогічної культури.
19. Культура спілкування і етика педагога.
20. Імідж вихователя закладу дошкільної освіти.
21. Поняття конфлікту. Стили поведінки в конфліктних ситуаціях
22. Причини виникнення конфліктів у закладі дошкільної освіти
23. Види педагогічних ситуацій і конфліктів та їх особливості.
24. Технології роботи з батьками, спрямовані на конструктивну взаємодію з вихователями ЗДО
25. Поняття булінгу.
26. Види і форми булінгу у закладі освіти.
27. Суб'єкти реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в закладах освіти.
28. Особливості прояву булінгу у закладі дошкільної освіти.
29. Діяльність закладу дошкільної освіти щодо запобігання булінгу.

11. Розподіл балів, які отримують студенти Залік

Поточне тестування та самостійна робота						Модульний контроль	Сума
Змістовий модуль №1						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє	незадовільно з обов'язковим повторним

		застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	вивченням дисципліни
--	--	---	----------------------

12. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Навчально-методичні посібники у локальній мережі університету.
3. Матеріали для самостійного опрацювання.
4. Методичні рекомендації для самостійної роботи.
5. Тестові завдання.

13. Рекомендована література

Основна

1. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч.-метод. посібник для викл. і студ. вищ. навч. закладів/ Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України; Львів. наук.-практ. центр. Львів. держ. фінансова академія. Львів : Норма, 2005. 344 с.
2. Вознюк Н. Етика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 300 с.
3. Донцов А.В. Моральна культура вчителя : Монографія. Харків : ХНУ імени В.Н.Каразіна, 2008. 240 с.
4. Етика та естетика : навч. пос. для підготовки до іспитів / Упор. І. Тетарчук. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 316 с.
5. Етичний кодекс українського педагога (Проект). URL : http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11292
6. Закон України № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2019 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>
7. Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації». Київ: Громадська організація «Ла Страда-Україна», 2018. 140 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/1-komplekt-programmediatsiya.pdf>
8. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 5-е вид. Київ : Либідь, 2004. 380 с.
9. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Чернівці: Книги-XXI, 2010. 528 с.
10. Петрук О.П., Мельничук Л. Б. Педагогічна етика. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів заочної форми навчання спеціальностей 7.010102 «Початкова освіта», 7.040104 «Географія». Рівне : МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2014. 56 с.
11. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.
12. Скібіцька Л.І. Конфліктологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ: ЦУЛ, 2007.
13. ШевченкоЮ. М. Ш. Педагогічна деонтологія : навч.-метод. посіб. [для студ. спеціальності «Початкова освіта»] / Авт.-укл. Юлія Михайлівна Шевченко. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018. 130с. URL : <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/2963/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
14. Кодес безпечного освітнього середовища: метод посібник. Київ, 2018. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/21kbos.pdf>

15. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Київ, 2019. 134 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/2019-11-25-protidy-bullying.pdf>

Допоміжна

1. Безсонова О. Вчимося діяти у конфліктах із батьками. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. Травень, № 5. С. 12-13.
2. Гресь А. Як навчити дитину розв'язувати конфліктні ситуації / ведуча рубрики Анна Гресь. *Зростаємо разом : розвиток, виховання, психологія*. 2017. № 5. С. 4-5.
3. Запобігання та протидія булінгу в ЗДО. URL : <https://www.pedrada.com.ua/article/2625-bulng-v-zdo-mf-chi-realnst>
4. Колесник А. Конфлікти та їх вирішення в процесі комунікативної взаємодії учасників педагогічного процесу закладу дошкільної освіти. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. No 1 (68), лютий 2020. С. 122-125. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-68-2020-23.pdf>
5. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року). (редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
6. Консультації для вихователів «Педагогічний такт як запорука успішної взаємодії вихователя з батьками». URL : <https://vseosvita.ua/library/konsultacii-dla-vihovateliv-pedagogicnij-takt-ak-zaporuka-uspisnoi-vzaemodii-vihovatela-z-batkami-229695.html>
7. Литвиненко С., Дерев'янка В. Співпраця без конфліктів. *Дошкільне виховання : наук.-метод. журн. МОН України для педагогів і батьків*. 2017. № 5. С. 10-12.
8. Марчук О.О., Мельничук Л.Б. Еволюція основних педагогічних понять в історії педагогічної думки України XIX–XXI століття. *Інноваційні наукові дослідження: теорія, методологія, практика* : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26–27 лютого 2021 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2021. 160 с. С. 18-20.
9. Мельничук Л.Б. Діагностика рівнів сформованості мовленнєвого етикету дошкільників 5-го року життя. *Освіта дітей раннього та дошкільного віку в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку* : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. Луцьк, 10-12 червня, 2021. С. 25-28.
10. Мельничук Л.Б. Модель формування культури педагогічного спілкування майбутніх викладачів. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ* : збірник наукових праць. № 1 (13). Рівне: РВЦ МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2017. 342 с. С. 118-124.
11. Мельничук Л.Б. Модель формування професійної культури майбутніх педагогів початкової ланки освіти. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ* : збірник наукових праць. № 1 (13). Рівне: РВЦ МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2015. 342 с. С. 118-124.
12. Мельничук Л.Б. Технологія формування професійної культури майбутніх учителів початкових класів. *Содружество наук. Барановичи- 2015 : Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції молодих дослідників (Барановичи, 1-2 мая 2015 г.)*. Барановичи : БАРГУ, 2015.
13. Мельничук Л.Б., Левкулич Т.В. Інноваційні технології формування професійно-педагогічної культури майбутніх педагогів в умовах вищого навчального закладу. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*:

- Збірник наукових праць.* № 2 (16). Рівне : РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2016 . С. 165-171.
14. Мельничук Л.Б., Шкабаріна М.А. Кейс метод (кейс-стаді) як засіб підготовки вихователів до професійної діяльності. *Вісник науково-дослідної лабораторії «В.О. Сухомлинський і школа XXI століття» за матеріалами III Наук.-практ. конференції «Сучасні інноваційні технології у дошкільній освіті» (м. Умань, 21-22 травня 2021 р.). Вип. 14 /* МОН України, Уманський держ. пед.ун-т імені Павла Тичини, ф-т дошк. та спец. освіти ; [гол. ред. Проф. В.М. Кушнір ; від. За вип. : Н.І. Скрипник, О. Л. Мікаелян]. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 172 с. С. 109-112.
  15. Наказ Управління освіти Рівненської міської ради «Про протидію булінгу (цькування) в закладах освіти м. Рівного» №83-осн. від 18.02.2019р. URL : https://drive.google.com/file/d/17VEtNZ5wm_X9yZK9pV1D9s2XR8vArbnP/view
  16. Основні положення та питання реагування на випадки булінгу у закладах освіти. Презентація. URL : https://drive.google.com/file/d/1dNNGJkUyJNuZDGpBinsqPnxQh6N_UnXN/view
  17. Педагогічна етика сьогодення: збірник матеріалів педагогічних читань викладачів Вишнянського коледжу Львівського національного аграрного університету. Львів, 2018. 77 с. URL : http://ihor-mormil.at.ua/Dopovid/pedagogichna_etika_sogodennja_konvertirovan.pdf
  18. Педагогічне спілкування з батьками. *Методичний вісник : консультація для вихователів.* URL: <http://dnz1.kupyansk.info/info/page/3681>
  19. План заходів щодо запобігання та протидії булінгу в Закладі дошкільної освіти (ясла-садок) №28 на 2020-2021 н.р. URL : <https://drive.google.com/file/d/1KhvWguZnyMtt8dNQgeJLcaN7M2ziYvPW/view>
  20. Протидія булінгу в дитячому середовищі. URL : https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%8F_%D0%B1%D1%83%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D1%83_%D0%B2_%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8F%D1%87%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D1%96
  21. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи. *Педагогіка вищої школи: підруч.* URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-4050.html>
  22. Сергієнко О. Способи вирішення конфліктних ситуацій: робота з педагогами. *Психолог : всеукр. газ. для психологів, учителів, соц. педагогів.* 2018. № 19/20. С. 34-43.
  23. Стельмах Н. В. Професійна етика як складова деонтологічної культури педагога. *Молодий вчений,* 2017. № 2 (42) лютий. С. 543-548. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/127.pdf>
  24. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації: рекомендації до складання : метод. посіб. Для студ. / уклад. : Л. Л. Бутенко, О. Г. Ігнатович, В. М. Швирка. Старобільськ, 2015. 112 с. URL : <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/402/1/Strukturno-logichni%20shemu.pdf>
  25. Сухомлинський В.О. Сердце отдаю детям. Київ : Рад. школа, 1977. 384 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Віртуальні бібліотеки, е-каталоги та довідники е-ресурсів.- http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_virtual_libraries/.
2. Державні бібліотеки України та інших країн. - http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_state_libraries/.
3. Електронні журнали:
Методична скарбничка вихователя:
https://shop.mcfr.ua/catalog/osvita/msv/?utm_source=pedrada.com.ua&utm_medium=refer&utm_campaign=about
Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу. URL :
https://shop.mcfr.ua/catalog/osvita/organizatsiyno-rozporyadcha-dokumentatsiya-dnz/#desc?utm_medium=refer&utm_source=pedrada.com.ua/&utm_campaign=about
4. Матеріали міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua>)
5. Програми розвитку дітей: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
6. Освітні ресурси:
Освітній портал «Освіта.УА». <http://osvita.ua/>
Педрада. Портал освітян України. <https://www.pedrada.com.ua/>
Освітній портал «Педагогічна преса». <https://pedpresa.ua/>
Портал громадських експертів «Освітня політика». <http://education-ua.org/ua/>
Гіпермаркет знань. <http://school.xvatit.com/>
Класна Оцінка - безкоштовна інформаційна система для шкіл, дитячих садків та інших організацій <https://klasnacinka.com.ua/>
«Освітній портал» - все про освіту України. <http://www.osvita.org.ua/>
Українська педагогіка – сайт про новини в освіті в Україні та за кордоном.
<http://ukped.com/>
Портал сучасних педагогічних ресурсів. <https://znannya.info/>